

DADES CATALOGRÀFIQUES

Autoria	José Aixà Iñigo (1844-1920)
Lloc de producció.	València, Espanya
Lloc de procedència.	Col·lecció Historicoartística, Universitat de València
Títol objecte	<i>Escultura de Luis Vives</i>
Data	1880
Mesures	239 cm
Materials / tècnica	Bronze / Fosa, cisellat
Núm. Inventari	UV000190
Ubicació en el museu	Claustre Major de l'edifici històric de la Universitat de València, Centre Cultural La Nau

DESCRIPCIÓ

L'estàtua del filòsof i humanista Juan Luis Vives (València, 1492 - Bruixes, 1540) presideix el Claustre Major de l'edifici històric de la Universitat de València, actualment Centre Cultural La Nau. L'escultura del que fóra un dels primers estudiants d'aquesta universitat descansa en un alt pedestal motlurat situat en el centre del claustre. La construcció del monument es deu a la proposta i a la decisió de José Monserrat i Riutort (1814-1881), que va ser rector entre 1874 i 1880. Després de concloure's les obres de reforma en la Universitat, el rector va voler "col·locar l'estàtua d'alguns dels seus fills més insignes en el bell pati claustral d'aquell edifici" i va sotmetre la proposta a judici públic anunciant-lo en la premsa. Per a la seua execució es va promoure un concurs d'escultors i entre els esbossos presentats l'Acadèmia de Sant Carles va triar el de José Aixà (València, 1844-1920), que va ser objecte de grans elogis.

El filòsof apareix representat de cos sencer i amb vestimenta pròpia del segle XVI, sosté amb la seua mà esquerra un llibre, mentre que el braç dret s'estén en actitud d'exhortar. El personatge tendeix la seua mà en un gest d'acostament a la comunitat universitària, representant-se d'aquesta forma un dels valors defensats des de sempre per aquesta Universitat: el compromís cívic i social, i la saviesa com a element distintiu del saber humanístic que adquireix tot el seu sentit quan es comparteix i s'ofereix a la societat com a mostra de servei. El seu autor, José Aixà, va ser un escultor notable en la seua època, entre les seues obres més destacades es troben les restauracions de la Llotja i les torres de Serrans, també es deuen a ell els baix relleus de la Cirurgia, la Medicina i la Farmacopea que adornaven la façana de l'antiga Facultat de Medicina. Vicente Ríos va realitzar la fosa en bronze massís, tècnicament molt complexa en una sola peça, d'aquesta imatge escultòrica en 1880.

RELECTURA

Tema Relacionat	Gènere i Història; Rols de gènere; Educació i gènere
Relectura	<p>L'estàtua honra a un dels pensadors més destacats en la cultura occidental d'època Moderna. Nascut a València, de família judeoconversa perseguida per la Inquisició, Juan Luis Vives es va formar primer a la Universitat de València i va continuar els seus estudis en la Universitat de la Sorbona a París. Des de 1517 va ser professor en la de Lovaina, i va mantenir relació amb intel·lectuals de l'època com Thomas Moro i Erasme de Rotterdam; la correspondència amb ells evidència l'admiració per la seua figura. En 1523, Vives es va traslladar a Anglaterra on va actuar com a conseller de la reina Catalina d'Aragó i es va convertir en preceptor de la princesa, Maria Tudor.</p> <p>Per a instruir a la princesa Maria va escriure la seua obra <i>De Institutione Feminae Christianae</i> (La instrucció de la dona cristiana), publicada en 1524 a Anvers. En ella aborda l'antic debat, reprès per l'Humanisme, de l'educació femenina. Degut a l'èxit aconseguit per l'obra, molt prompte es va traduir a diversos idiomes, realitzant-se unes cinquanta edicions en el segle XVI. La primera en espanyol va ser publicada a València, traduïda del llatí en 1528 per Juan Justiniano; en aquesta edició, cadascuna de les parts està precedida de gravats amb escenes al·legòriques en les quals es representa la virginitat, el matrimoni i la viduitat.</p> <p>Precisament, l'obra es divideix en aqueixos tres estats de la dona relacionats amb el matrimoni (verge, casada i vídua). El text enalteix la importància de l'educació femenina com a factor de progrés, en l'esfera privada i en societat. L'educació que proposa Vives es basa en els principis religiosos cristians, encara que inclou lectures dels clàssics i del mateix Erasme. Davant la misoginia imperant en el pensament clàssic, Vives defensa la igualtat de la raó en la dona i reflexiona sobre les càrregues socials que suporta. Incideix en diversos aspectes i dona recomanacions a les joves on condemna determinades lectures, rebutja l'ús d'ornaments i les conductes inapropiades, com l'assistència a festes i balls. Respecte a les casades aborda les relacions que han de mantenir amb els seus esposos i fills. I també defineix el correcte comportament que han de tenir les vídues.</p> <p>El gran mèrit que se'l reconeix a Vives referent al tema de l'educació femenina és haver-se pronunciat a favor amb raons argumentades. No obstant això, estudis com el de Sagrament Martín qüestionan l'aportació del filòsof al reconeixement dels drets femenins ja que el que trasllueixen els seus escrits és un exacerbament puritanisme. Una dona educada, però per a preservar la seua virtut (2004: 378). En paraules del mateix Vives: "vull que aprenga per saber, no per mostrar als altres que sap, perquè és bé que carrer, i llavors la seua virtut parlarà per ella" (1948: 26). El filòsof incideix en la virtut i la virginitat com a "meravellosa joia", essència de la saviesa femenina i fonament de les demés virtuts, i arriba a afirmar que "les dones, quan no saben guardar la seua castedat, mereixen tant de mal, que no és bastant el preu de la vida per a pagar-lo" (1948: 44). La dona virtuosa ha de ser quasi invisible, sense vida pública, i la seua substància essencial és el silenci.</p> <p>Malgrat la seua postura favorable a l'educació, el filòsof conserva la visió tradicional de la submissió femenina a pares i esposos, i incideix en la feblesa de les dones, preocupat especialment per les seues activitats en societat. Fins i tot tractant-se d'un text avançat, la moral que proposa condemna a la dona al silenci independentment de la seua situació. És precisament aqueixa actitud la que empara un dels perpetus mals de la humanitat, la normalització del maltractament cap a les dones. Immers en la moral misògina del patriarcat, argumenta en una frase la seua defensa del silenci: "...Que si per cas el seu marit renyira amb ella per molt que li diga i la maltracte mai ella li respondrà...", donant empar a la terrible xacra del maltractament cap a les dones que encara suporta la nostra societat.</p> <p>Les creences entorn de la inferioritat de les dones, i la seua inevitable submissió als homes, com afirma Elvira García Alarcón, "han tacat la història de la humanitat amb la complicitat d'axiomes «científics», dogmes religiosos, lleis, refranys populars, escrits filosòfics i literaris" (2010: 113). En aqueix sentit, Celia Amorós apunta al seu assaig, <i>Hacia una crítica de la razón patriarcal</i>, que "Les filosofies [...] sempre són produïdes per homes que no han posat en dubte l'ordre patriarcal. Són els portadors del <i>logos</i>".</p>

BIBLIOGRAFIA

GARCÍA ALARCÓN, Elvira. "Luis Vives y la educación femenina en la América colonial", *América sin nombre*, 15, 2010, p. 112-117.

MARTÍ VALLBONA, Sacramento. "El oficio de mujer en las obras de Juan Luis Vives y Fray Luis de León". En: LERNER, I; NIVAL, R.; ALONSO, A. (coords.). *Actas del XIV Congreso de la Asociación Internacional de Hispanistas* (Nueva York, 16-21 de julio de 2001) vol. II, 2004, p. 375-381.

MONTALVO MARECA, Sergio. "Renacimiento y educación: Juan Luis Vives y la enseñanza de la mujer", *Actas electrónicas del Octavo Simposio Anual de Español Saint Louis University*, Madrid Campus, 2018.

RUIZA, M.; FERNÁNDEZ, T.; TAMARO, E. "Biografía de Juan Luis Vives". *Biografías y Vidas. La enciclopedia biográfica en línea*. Barcelona (España), 2014. En: <https://www.biografiasyvidas.com/biografia/v/vives.htm> (Consultat 30-I-2021).

VIVES, Juan Luis. *Instrucción de la mujer cristiana*. Buenos Aires: Espasa-Calpe Argentina, 1948.